

JANETTE NORTON

PROWANSJA

**Alpy Nadmorskie, Estérel, Var, Luberon, wąwóz Verdon
Najpiękniejsze trasy piesze**

**Sklep Podróżnika
Warszawa 2010**

SPIIS TREŚCI

PRZEDMOWA	5
Regiony Prowansji.....	6
Historia Prowansji w pigułce.....	8
Opisy tras i oznaczenia szlaków.....	14
Podróż do Prowansji.....	18
Kiedy jechać?.....	20
Zakwaterowanie.....	21
Flora i fauna.....	25
Prowansalscy pisarze i artyści.....	30
Regionalne przysmaki.....	32
Targi.....	35
TRASY	
ALPY NADMORSKIE	37
1 Baou des Noirs i Baou des Blancs.....	43
2 Baou de St-Jeannet i ruiny Le Castellet.....	48
3 Le Chemin du Paradis — z Le Bar-sur-Loup do Gourdon.....	55
4 Pic de Courmettes i Puy de Tourrettes, wys. 1268 m.....	61
5 Le Baou de Saint-Jean, wys. 943 m.....	68
6 Szlak Napoleona.....	73
7 Dolina rzeki Siagne.....	78
8 Mont Vinaigre, wys. 614 m.....	83
9 L'Estérel – Lac de l'Écureuil i Trois Termes.....	88
10 Pic du Cap Roux, wys. 453 m.....	95
VAR	102
11 Ruiny château oraz Ste-Croix.....	106
12 Kaplica Notre Dame d'Orgnon.....	110
13 Dookoła Ste-Baume, wys. 1148 m.....	119
14 Dawna wioska i <i>château</i> w Rougiers.....	126
15 St-Jean du Puy i Mont Olympe, wys. 819 m.....	131
16 Montagne de Ste-Victoire, wys. 1011 m.....	138
17 Kraina Marcela Pagnol.....	145
18 Pętla wzdłuż Latay.....	155
19 Le Mourré d'Agnis, wys. 905 m.....	163

VAUCLUSE	168
Rejon Luberon	
20 Opactwo Sénanque, Gordes	173
21 Fontaine-de-Vaucluse i Mur de la Peste	180
22 Fort de Buoux i Aiguebrun	185
23 Colorado Provençal (dawna kopalnia ochry) — krótka trasa	192
24 Colorado Provençal (dawna kopalnia ochry) — długa trasa	197
25 Północna strona Luberon, Mourre Nègre, wys. 1125 m.....	204
Rejon Mont Ventoux	
26 Le Barroux i La Roque-Alric	210
27 Les Gorges de la Nesque.....	217
28 Les Gorges de Curnier – południowa strona Mont Ventoux	223
29 Z Vaison-la-Romaine do Crestet	231
30 La Gambade (Gigondas)	237
31 Dentelles de Montmirail.....	241
PÓŁNOCNA PROWANSJA	
32 Z Digne-les-Bains szlakiem trzech kaplic	254
33 Skamielina ichtiozaura — stanowisko Narodowego Rezerwatu Geologicznego	258
34 Le Serre d’Esclangon. Narodowy Rezerwat Geologiczny	261
35 Sommet de Cucuyon (1886 m) lub Sommet de Couard (1988 m)	266
36 Le Cousson, wys. 1511 m	270
37 La Bigue du Siron, wys. 1653 m.....	277
38 Les Rochers des Mées	282
39 Les Gorges de Trévans.....	288
40 Wąwóz Verdon – Sentier Martel	293
41 Dolny Wąwóz Verdon.....	301
42 Le Sommet de Crémon, wys. 1760 m	307
DODATEK A: Punkty informacji turystycznej	312
DODATEK B: Dni targowe	317
DODATEK C: Słownik wyrazów prowansalskich	319

TRASA 16

Montagne de Ste-Victoire, wys. 1011 m

Trudność:	Trasa mozolna (długa) — nie jest trudna, lecz wymaga wytrzymałości, gdyż teren jest w dużej mierze nierówny. Średnia/mozolna (krótka) — NALEŻY ZABRAĆ DUŻO WODY. Przy początku znajduje się informacja, że nie powinno się wybierać w tę trasę od lipca do połowy sierpnia ze względu na zagrożenie pożarowe. Lepiej unikać jej również w bardzo wietrzne dni.
Czas przejścia:	3 godz. 30 min krótka (wejście i zejście), 5 godz. 30 min długa (okrężna).
Suma podejść:	585 m
Mapy:	IGN 3244 ET Montagne Ste-Victoire 1:25000
Początek:	Wioska Vauvenargues, wys. 425 m.
Oznaczenia drogi:	Dobre — na podejściu i szczycie czerwono-białe oznaczenia szlaku GR9. W drugą stronę zielone pasy. Uwaga — mimo, iż oznaczenia były stosunkowo niedawno odnawiane, czasami trudno je zauważyć.

Naprawdę wymagająca trasa, choć klasyczna dla tego regionu. Najlepiej unikać jej w weekendy, a na wycieczkę wybrać pogodny, niezbyt gorący ani wietrzny dzień.

Rozciągająca się z zachodu na wschód wapienna grań Mont Ste-Victoire góruje nad Aix-en-Provence i jest widoczna z bardzo daleka. Białe urwiska południowego zbocza ostro kontrastują z czerwoną glebą u podnóży. Stok północny jest łagodniejszy i pokryty rzadkim lasem. Góra była tematem wielu obrazów Cézanne'a, który urodził się i żył w pobliżu Aix-en-Provence.

Znajduje się tu również prosta kaplica, którą zbudowano w latach 1654–1661. Powstała na ruinach klasztoru założonego w V w. Zamieszkiwali go karmelici, a potem benedyktyni, którzy jednak wkrótce odeszli z powodu zbyt surowych warunków klimatycznych. Od 1879 r. miejsce było opuszczone i stopniowo budynki popadły w ruinę. Przez pewien czas służyły jako owczarnia.

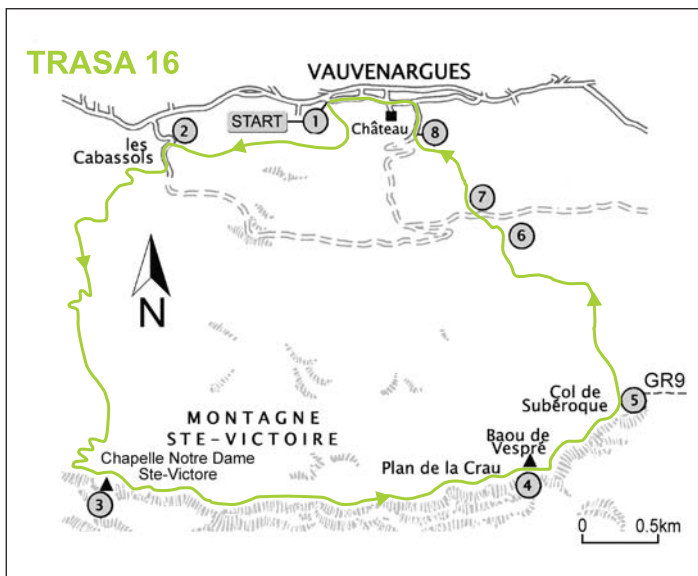
W 1955 r. Henri Imoucha z Marsylii założył Stowarzyszenie Przyjaciół Ste-Victoire. Dzięki jego zaangażowaniu i pracy wolontariuszy przez 40 lat powoli odrestaurowano kaplicę. Na ścianie budynku znajduje się tablica upamiętniająca jego dobroczyńcę (żył w l. 1901–1990). Od czasu do czasu odprawiane są tu msze. Dzięki odnowie możliwe stało się gromadzenie deszczówki spływającej z dachu i utworzenie jedyne go zbiornika wody na górze. Po straszliwych pożarach w 1989 r. posadzono dookoła wiele nowych kwiatów i krzewów, które ożywiły wygląd kaplicy na tle surowego, skalistego otoczenia.

Początek trasy (dojazd z Aix-en-Provence):

Jedziemy drogą D10 do miejscowości Vauvenargues (12 km). Są w niej liczne miejsca postojowe. Duży parking znajduje się w dolnej części wioski, lecz nasza trasa zaczyna się w pobliżu *Mairie* (merostwa), na górze.

Opis trasy (spod Mairie):

1. Wychodzimy z miejscowości przy jej szczytowym krańcu i skręcamy w lewo zaraz za *Mairie* i remizą strażacką (*Pompiers*). Nie ma tu żadnych znaków. Idąc w dół średnio stromym traktem możemy dostrzec po lewej stronie duże *château*, kościół i część wioski. Dochodzimy do strumienia (Ruisseau de la Cause) oraz uroczej trawiastej dolinki. Mając strumień po lewej, podążamy równą ścieżką zmierzającą na zachód w stronę szlaku GR9 przez porośniętą trawą polany. Trzymamy się głównej drogi, przechodząc obok opuszczonego budynku po prawej stronie. Docieramy do skrzyżowania w wiosce Cabassols, w której widać zaledwie kilka domów (30 min). Na skrzyżowaniu ścieżka łączy się ze szlakiem GR9, choć nie od razu jest to widoczne.

2. Skracamy w lewo (w prawo dochodzi się do głównej drogi). Wkrótce dostrzegamy czerwono-białe oznaczenia GR, które zaprowadzą nas aż na szczyt. Przechodzimy przez strumień murowanym mostem i wkrótce potem trafiamy na dużą mapę ukazującą teren wokół Mont Ste-Victoire ze szlakami turystycznymi. *Napisy w czterech językach ostrzegają, że na górze nie ma żadnej wody, a wszelkie śmieci należy zabrać ze sobą. Trasa nie powinna być przemierzana między lipcem a sierpniem, ani przy silnym wietrze. Wszystko to brzmi lekko zniechęcająco, lecz ma racjonalne podstawy!*

Idziemy w dół obok dwóch domów i przez barierę pożarową za znakami GR (nie skracamy tu w prawo) do otwartej, piaszczystej przestrzeni z sosnami. Droga (na mapie zwana Chemin des Venturiers) jest szeroka i oznaczona. Przeważnie pokrywa ją żużel, lecz momentami jest betonowa. Wkrótce zaczyna stawać się dość stroma, wiodąc wśród wysokich sosen, dębów ostrolistnych

i kwitnącego na żółto żarnowca. Początkowo trafiają się wyraźne skróty. *Wysokość tego podejścia wynosi 475 m, więc jest ono dość męczące. Na wprost widać na szczycie wysoki krzyż, a tuż pod nim kaplicę — na pierwszy rzut oka droga zdaje się bardzo długa!*

Las wreszcie rzędzie i otwiera się widok na wszystkie strony. Na północy (za nami) wznosi się długa grań Le Gros Baou ponad wioską Vauvenargues. Szeroki trakt dochodzi do małej polany, na której kończy się możliwość ruchu pojazdów 4-kołowych. Z tego miejsca wybiegają liczne ścieżki, lecz wybieramy jedną pośrodku, koło ławki, oznaczoną jako szlak GR (1 godz. 30 min). Teraz czeka nas ostatni etap podejścia na szczyt, wiodący wąską, skalistą ścieżką pnącą się dużymi zakosami wśród niskich krzewów. *Wznosząc się coraz wyżej możemy dostrzec w dolinie po prawej intensywnie niebieską wodę, jakby trzy jeziora. W rzeczywistości jest to jeden zbiornik wodny, Lac de Bimont. Tworzy go tama zwana Barrage de Bimont, zagradzająca rzekę Infernat. Jest to źródło wody dla Aix-en-Provence i okolicznych wiosek.*

W końcu docieramy do XVII-wiecznej kaplicy Notre Dame Ste-Victoire na wys. 900 m (2 godz.). *Jest to całkiem spory kościół z placem na kształt dziedzińca, który należał kiedyś do klasztoru, oraz dużą studnię. W tyle stoi budynek byłego konwentu, który teraz pełni rolę skromnego schroniska dla turystów. Kościół podlega obecnie renowacji. Zwykle jest tu sporo ludzi, zwłaszcza w weekendy, choć większość z nich dochodzi najwyżej do krzyża, a potem zawraca. Przeznaczamy chwilę na zwiedzenie kościoła i okolicy.*

- Dojście z kaplicy do krzyża zajmuje ok. 10 minut. Szlak GR biegnie poniżej świątyni, a potem w górę zbocza, pnąc się dość stromo przez 45 m. *Na szczycie hula wiatr. Stoi tu budynek podobny do bunkra, a nad nim 11-metrowy betonowy cokół z 17-metrowym żelaznym krzyżem (Croix de Provence). Wspaniały widok obejmuje cały region Var u naszych stóp, łącznie z pobliskim masywem Ste-Baume. Po lewej stronie (na wschodzie) widać miasto Aix-en-Provence.*

Uwaga: Jeśli nie chcemy kontynuować wędrówki górą, która jest dość mozolna, wracamy po własnych śladach do wioski (tak robi większość turystów).

Dłuższa trasa

- 3 (cd.) Schodzimy spod krzyża i wracamy na szlak GR tuż pod nim. Prowadzi on na wschód wzdłuż grzbietu — należy uważnie wypatrywać czerwono-białych oznaczeń, gdyż miejscami są nieliczne i odległe, a po drodze jest wiele rozwidleń. Wkrótce po wyruszeniu widzimy oznaczenie szlaku, któremu towarzyszy zielony napis na skale „Vauvenargues par Sentier des Plaideurs — passage difficile” (*trudne przejście*).

Jeśli na hasło „trudne przejście” wyobrażamy sobie zwisanie na czubkach palców z pionowych skał lub kurczowe balansowanie na łańcuchach nad bezdennymi przepaściami, to możemy być spokojni. Tutaj znaczy to jedynie, że czasem trzeba przejść po skałach, lecz nie ma żadnych strasznie stromych stoków. (Być może to ostrzeżenie umieszczono w celu zniechęcenia ludzi do rozchodzenia się po górze i błędzenia!)

Przemierzamy górę ostrożnie śledząc znaki GR. Umieszczone są głównie na grani, więc jeśli zejdziemy zbyt nisko, wystarczy wrócić wyżej i powinniśmy znów na nie trafić. (Po prawej stronie znajdują się potężne urwiska, opadające setki metrów w dół ku opustoszałym wrzosowiskom.) Należy zwrócić uwagę na miejsce, gdzie oznaczenia wskazują w lewo obejście wokół cienkich szczelin w licu skały. Dochodzimy do małego wierzchołka z kopcem.

Szczyt porastają liczne ciekawe rośliny naskalne i zioła, takie jak tymianek, rozmaryn i lawenda, choć jest ich (podobnie jak i zarośli) znacznie mniej niż na Ste-Baume. Nie zważamy na zieloną strzałkę w prawą stronę, gdyż oznacza zejście w dół do podnóża góry, a na pewno nie chcemy tam iść! Ścieżka lawiruje wzdłuż grzbietu, ponad Plan de la Crau, a następnie wznosi się do najwyższego punktu tej trasy, zwanego Baou de Vespré, wys. 1010 m.

Znaki GR były kilka lat temu odmalowane, lecz przy takiej ekspozycji mogły ulec szybkiemu zatarciu.

4. Na Baou de Vespré (3 godz. 30 min) znajduje się mały kopiec na ostrodze skalnej, a kolejny dalej na zboczu. Widać stąd doskonale dalszą część grani oraz Pic des Mouches, który jest najwyższym punktem masywu (1011 m). Ścieżka prowadzi stąd w dół do Col de Subéroque, gdzie tuż poniżej grzebienia skalnego znajduje się

kopiec. Wyraźne zielone strzałki na skale wskazują Vauvenargues w lewo. Tu schodzimy ze szlaku GR9, który dalej biegnie prosto grzbietem (3 godz. 45 min).

5. Ścieżka jest dobrze oznaczona zielonymi pasami przez całą drogę w dół. Jest dość stroma i otoczona krzewami, głównie bukszpanu i jałowca. Zbocze jest raczej nieustępliwe i wydaje się, że schodzimy godzinami! Kręta ścieżka dociera do wzgórza ze skupiskiem skał na szczycie. Po dotarciu okazuje się, że szlak omija skalisty wierzchołek od lewej strony, dzięki czemu oszczędza nam wspinaczki.

Po pokonaniu wzgórza otwiera się przed nami wspaniały widok na rozległą, zieloną dolinę (zwaną Delubre) i dachy wioski Vauvenargues w oddali. Schodzimy dalej stromą ścieżką przez niezliczone małe skały. W jednym miejscu przechodzimy przez skupisko krzewów jałowca. Wreszcie docieramy do rzadkiego dębowego lasu. Im niżej, tym las staje się gęstszy i wyższy.

6. Na dnie doliny (4 godz. 40 min) wyraźna zielona strzałka wskazuje drogę w lewo w górę — wywołuje to lekki szok po całym wcześniejszym podejściu! Jednak wkrótce szlak okrąży wzgórze i schodzi z niego. Dalej poszerza się i staje niemal piaszczysty wśród wysokich sosen. Następnie zwęża się i opada w kolejną dolinę, przechodząc przez suche (zwykle) koryto strumienia Infernat.

Podążając na zachód widzimy wydłużony szczyt góry po lewej stronie. Znaczny spadek, który przebyliśmy, robi wrażenie! Ścieżka pnie się łagodnie wychodząc z doliny i spotyka z traktem samochodowym, dobiegającym z prawej strony (5 godz. 30 min). Znajduje się tu kolejny zielony znak na Sentier des Plaideurs. Na wprost widać na grani zarys żelaznego krzyża.

7. Skręcamy w lewo na trakt i po ok. 20 m jeszcze raz w prawo na szeroką ścieżkę (oznaczoną na zielono) biegnącą przez cienisty las. Wkrótce zwęża się ona i staje kamienista, opadając na polanę ze strumieniem, który przekraczamy (może być wyschnięty przez część roku). Podążamy w górę przez las, a następnie znów w dół. Z przodu ukazuje się widok okazałego, kwadratowego *château*. *Ten XVII-wieczny budynek, spoglądający na dolinę, był zamieszkały przez Pablo Picasso (1881–1973) w ostatnich latach jego życia.*

Artysta jest pochowany w przyległym parku. Posiadłość nadal jest w rękach rodziny malarza, która nie zezwala na zwiedzanie terenu. Idziemy dalej w dół, mając niżej po prawej stronie rzekę. Kierujemy się zielonymi oznaczeniami, aż docieramy do traktu na polanie, ze stojącą obok mapą (tą samą, którą mijaliśmy na początku trasy).

8. Skracamy w prawo na trakt, który przekracza rzekę betonowym mostem i dobiega do drogi. Zbaczamy w lewo przez parking i podchodzimy na wzgórze przez oryginalną, dawną wioskę, która zdaje się ciągnąć w nieskończoność! Jeśli zaparkowaliśmy samochód na jej szczycie, możemy teraz tego żałować! Jednak po drodze znajdują się atrakcyjne kafejki, a ostatni odcinek trasy zastępuje na uczenie (5 godz. 30 min).

Kościół Notre Dame Ste-Victoire